

УДК 793.5/7(745/749)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/53-2-10>**Олександр ПЛАХОТНЮК,**

orcid.org/0000-0003-4130-8653

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри режисури та хореографіїЛьвівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) oleksandr.plakhotnyuk@lnu.edu.ua

НАУКОВІ ПОШУКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ХОРЕОГРАФІЯ – ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ

Проаналізовано важливість питання формування наукової складової забезпечення якості вищої освіти через закладення в освітні програми спеціальності 024 «Хореографія» не лише творчо-мистецької складової, а й наукових освітніх компонентів, а також надання можливості здобувачам вищої освіти бути активними учасниками наукових пошуків. Окреслено значення наукової діяльності студентів на етапах формування високого рівня фахівців хореографічного мистецтва. Окреслені можливі шляхи формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти спеціальності 024 Хореографія галузі знань 02 Культура та мистецтво. Метою цього дослідження є схарактеризувати формування вищої школи спеціальності «Хореографія», що складно уявити без відображення формування наукового підґрунтя освітніх процесів, як з боку науково-педагогічних працівників у часі формування методичних та лекційних складових освітніх компонентів освітніх програм, так і в активній взаємодії із залученням до дослідницької роботи молодих вчених, аспірантів та студентів. Ціллю опрацювання є: дослідити особливості індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти через залучення їх до науково-дослідницької діяльності; описати особливості, проблеми, ознаки, аспекти, засади, тенденції можливих напрямків скерованості тематики досліджень молодих вчених.

В процесі дослідження застосували методи об'єктивності, історизму, аналізі нормативних та законодавчих положень України, порівняльному та культурологічно-мистецькому аналізі перспектив та тенденцій розвитку танцювальної культури. Зазначений методологічний підхід дозволяє розкрити та піддати розгляду питання можливих скерувань щодо вивчення проблеми формування індивідуальної наукової освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти через можливість реалізації мистецьких проєктів їх ґрунтового наукового розбору, взаємодії і ролі танцювальної культури України та зокрема світу загалом. Метод об'єктивності й історизму надає змогу відстежити динаміку та перспективи розвитку освітньо-мистецьких процесів танцювальної культури. Порівняльний метод застосовується в дослідженні для виявлення ознак сформованості потенційної тематики досліджень здобувачів у просторі культурно-мистецьких подій сучасності.

Отож з'ясовано, що наукова діяльність здобувачів – це той вид їхнього самовдосконалення де вони реалізують свою індивідуальну наукову освітню траєкторію через можливість озвучити і опублікувати напрацювання, обмірковані та отримані в процесі творчої, наукової та педагогічно-мистецької роботи, різні матеріали, а також, завдяки плідній співпраці з українськими та європейськими провідними науковцями, здобути досвід наукової роботи ще в часі здобуття вищої освіти, продемонструвавши практичні навички проведення танцювального уроку, організації майстер-класів та інших практик. Особливості індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти полягають через залучення їх до науково-дослідницької діяльності у поєднанні викладання і наукових досліджень і тісній співпраці науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та здобувачів. Основоположні особливості, проблеми, тенденції можливих напрямків скерованості тематики досліджень молодих вчених вимагають засад швидкого реагування на потреби сучасності в організації пошукової роботи молодих вчених із актуальних питань, що будуть їм близькими і доступними у вивченні.

Ключові слова: індивідуальна освітня траєкторія, студентоцентроване навчання, спеціальність Хореографія, наукова робота студента спеціальності Хореографія, самостійна робота студента.

Oleksandr PLAKHOTNYUK,

orcid.org/0000-0003-4130-8653

Candidate of Art, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Directing and Choreography

Lviv National University of the name of Ivan Franko

(Lviv, Ukraine) oleksandr.plakhotnyuk@lnu.edu.ua

SCIENTIFIC SEARCH FOR APPLICANTS FOR THE SPECIALTY CHOREOGRAPHY, WHICH ARE FACTORS IN THE FORMATION OF AN INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY

The importance of the issue of the formation of the scientific component of ensuring the quality of higher education is analyzed through laying in educational programs not only the creative and artistic component, but also scientific educational components for the specialty 024 "Choreography", as well as providing an opportunity for applicants for higher education to be active participants in scientific research. The significance of the scientific activity of students at the stages of formation of a high level of specialists in choreographic art is indicated. Also, possible ways of forming an individual educational trajectory of applicants for higher education for the specialty 024 Choreography of knowledge under the code 02 Culture and art are indicated. The purpose of this study is to characterize the formation of the higher school of the specialty "Choreography", which is difficult to imagine without reflecting the formation of the scientific basis of educational processes, both on the part of scientific and pedagogical workers during the formation of methodological and lecture components of educational components of educational programs, and in active interaction with the involvement to the research work of young scientists, graduate students and students. The purpose of the study is: to explore the features of the individual educational trajectory of applicants for higher education by involving them in research activities; describe the features, problems, signs, aspects, foundations, trends of possible directions of research topics for young scientists.

In the course of the study, methods of objectivity, historicism, analysis of the normative and legislative provisions of Ukraine, in a comparative and cultural-artistic analysis of the prospects and trends in the development of dance culture were applied. The specified methodological approach allows revealing and considering the issue of possible directions for studying the problem of the formation of an individual scientific educational trajectory of applicants for higher education through the implementation of artistic projects of their main scientific analysis, interaction and the role of the dance culture of Ukraine and in particular and the world as a whole. The method of objectivity and historicism makes it possible to trace the dynamics and prospects for the development of the educational and artistic processes of dance culture. The comparative method is used in the study to identify signs of the formation of a potential research topic for applicants in the space of contemporary cultural events.

It has been found out that the scientific activity of applicants is the kind of their self-improvement, where they realize their individual scientific educational trajectory through the opportunity to voice and publish the achievements, considered and obtained in the process of creative, scientific and pedagogical work, various materials, and also, thanks to fruitful cooperation with Ukrainian and European leading scientists, gain experience in scientific work while still receiving higher education, demonstrating practical skills in conducting a dance lesson, organizing master classes and other practices. Features of the individual educational trajectory of higher education applicants are to involve them in research activities in a combination of teaching and research and close cooperation between scientific and pedagogical workers of higher education institutions and applicants. The fundamental features, problems, trends of possible directions of research topics for young scientists require the foundations for a quick response to the needs of the present in organizing the search work of young scientists on topical issues that will be close and accessible to them in study.

Key words: *individual educational trajectory, student-centered learning, specialty Choreography, scientific work of a student of the specialty Choreography, independent work of a student.*

Постановка проблеми. Однією з вимог забезпечення впровадження якості вищої освіти є реалізація різноманітних форм імплементації дослідницького компоненту у освітній процес, які в свою чергу можуть відрізнятися в залежності від особливостей кожного закладу вищої освіти його місії, стратегії розвитку та цілей самої освітньої програми, що враховують особливості спеціальності та рівня вищої освіти. Важливим фактором є розуміння всіх аспектів формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти спеціальності 024 Хореографія галузі знань 02 Культура та мистецтво.

Мета роботи – схарактеризувати формування вищої школи спеціальності «Хореографія», що складно уявити без відображення формування наукового підґрунтя освітніх процесів, як з боку науково-педагогічних працівників у часі формування методичних та лекційний складових освітніх компонентів освітніх програм, так і в активній взаємодії із залученням до дослідницької роботи молодих вчених, аспірантів та студентів.

Формулювання цілей дослідження: сформульована мета передбачає розв'язання цілої низки конкретних завдань, а саме: дослідити

особливості індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти через залучення їх до науково-дослідницької діяльності; описати особливості, проблеми, ознаки, аспекти, засади, тенденції можливих напрямків скерованості тематики досліджень молодих вчених.

Методологія дослідження полягає в застосуванні методів об'єктивності, історизму, аналізі нормативних та законодавчих положень України, порівняльному та культурологічно-мистецькому аналізі перспектив та тенденцій розвитку танцювальної культури. Зазначений методологічний підхід дозволяє розкрити та піддати розгляду питання можливих скерувань щодо вивчення проблеми формування індивідуальної наукової освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти через можливість реалізації мистецьких проєктів їх ґрунтовного наукового розбору, взаємодії і ролі танцювальної культури України та зокрема світу загалом. Метод об'єктивності й історизму надає змогу відстежити динаміку та перспективи розвитку освітньо-мистецьких процесів танцювальної культури. Порівняльний метод застосовується в дослідженні для виявлення ознак сформованості потенційної тематики досліджень здобувачів у просторі культурно-мистецьких подій сучасності.

Наукова новизна роботи полягає у розширенні можливого уявлення про властивості хореографічного мистецтва в контексті сприйняття танцювальної культури через можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти. Досліджено особливості етапів залучення здобувачів до науково-дослідницької діяльності. Запропоновано особливості тематику, проблеми, ознаки, аспекти, засади, тенденції можливих напрямків скерованості досліджень молодих вчених хореографічного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Вагомий чинник забезпечення якісних освітніх процесів у системі закладів вищої освіти, а також один із модулів формування дослідницько-наукового середовища, що має на меті доброзичливе, студентоцентроване ставлення щодо його організації. Надання можливості сформуванню і повною мірою втілити індивідуальну освітню траєкторію через реалізацію кола наукових інтересів під науковим кураторством викладачів. В умовах сьогодення здобувачі вищої освіти найбільше потребують широкого спектру застосунків для реалізації своїх освітніх можливостей, в тому числі – наукового зростання. Сучасне життя окреслює найпоширеніші види самостійної наукової роботи студентів, а саме: написання курсових робіт, опрацювання магістерських проєктів, участь у грантових дослідницьких

формаціях, всеукраїнських та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, студентських олімпіад тощо. Особливе місце у цьому переліку займає можливість участі у конференціях із можливістю публікації своїх досліджень – це перший крок до опробування та наукового осмислення дійсності зацікавленою темою.

Понад десятирічний досвід проведення наукових конференцій молодих вчених, аспірантів та студентів, кафедрою режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка продемонстрував зацікавлення здобувачів вищої освіти всіх рівнів найрізноманітнішими темами. Деякі теми зазнали свого подальшого розвитку вже у дисертаційних дослідженнях аспірантів спеціальності 024 «Хореографія». Умовно тематику можна розділити на декілька основних наукових скерувань, а саме: дослідження, що виникають в процесі роботи та написання курсових, дипломних, магістерських робіт; питання наукового пошуку, що розкривають особливості методики викладання хореографічних чи теоретичних дисциплін; діапазон аналізу історії хореографічного мистецтва світу та України; висвітлення діяльності провідних хореографічних колективів; звернення до творчості визначних діячів хореографічного мистецтва; вивчення можливості розвитку нових напрямків танцю з точки зору виконання та його синтезу, взаємодії з різними видами діяльності людини у сфері сценічного, музичного, образотворчого мистецтва, кіно-, відеопроєктах та іншими галузями діяльності людини (Плахотнюк, 2021). Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Хореографічна культура – мистецькі виміри» – це науковий захід, де здобувачі мають можливість озвучити і опублікувати напрацювання, обмірковані та отримані в процесі творчої, наукової та педагогічно-мистецької роботи, різні матеріали, а також, завдяки плідній співпраці з українськими та європейськими провідними науковцями, здобути досвід наукової роботи ще в часі здобуття вищої освіти, продемонструвавши практичні навички проведення танцювального уроку, організації майстер-класів та інших практик.

Здійснення наукових досліджень здобувачів вищої освіти можливо здійснювати у різноманітний спосіб та головний тут буде формування засад які дозволяють іншим мати довіру до здобувача у реалізації власних зацікавлень, підбору методів, що використовувалися, та до результатів, що одержані, а також додержання академічної добро-

чесність (*academic integrity*), що базуються на таких фундаментальних цінностях, як чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, мужність за будь-яких обставин та у будь-яких умовах. Відповідно до законодавства України, «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» (Закон України «Про освіту», 2021).

Важливим є не формальне впровадження в освітній процес елементів дослідження за кожною освітньою програмою з урахуванням згаданих особливостей. Тут важливо закладу вищої освіти продемонструвати, системність, ґрунтовність цих заходів, що впроваджуються як з боку науково педагогічних працівників так і з боку здобувачів вищої освіти, а головне у їх тісній співпраці на засадах довіри, рівності.

Для реалізації науково-дослідницьких процесів можливо впровадити модель тьюторської освіти, що стає провідною в сьогоднішніх освітніх процесів, тут ліву частку свого часу студенти університетів приділяють зустрічам зі своїм персональним тьютором. Його головним завданням лишається – допомогти окремому здобувачу розкрити свій потенціал та сформулювати потреби до своїх освітніх запитів, а саме:

- знайомство з матеріалом навчального курсу;
- отримання загальної характеристики студентів, вивчення їх навчальних запитів, мотиваційних моментів, мети та інших подробиць їх освітніх потреб;
- опрацювання принципів та методів дистанційного навчання, обрання фахової літератури та беручи участь у семінарах, дискурсах та практичних заняттях;
- встановлення взаємодії зі студентами до початку заліково-екзаменаційної сесії, ідентифікація основних визначень, питань та встановлення особистого зв'язку, що будуть сприяти безпроблемному погодженню контрольних заходів;
- скеровування до підготовки навчальних матеріалів, наприклад: моделей відповідей, самостійної роботи студентів, загальних коментарів про отримані та виборі тематики курсової роботи, рефератів, дослідницьких індивідуальних тем;
- акцентування розповсюджені помилки в роботі студента і головне їх запобігання;
- можливості формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти;

– обговорення з серйозності проблем, пов'язаних з роботою студентів на предмет додержання академічної доброчесності;

– перспективи участь у розвитку матеріалів навчальних курсів, впливати на зміст та форми реалізації викладання академічної дисципліни.

– входження до складу екзаменаторів представника академічної групи (старости – який є безпосереднім зв'язковим, що організовує комунікацію між «адміністрацією – студентом», «викладачем – студентом» та в більшості є відповідальний за курс);

– при виникненні серйозних та змістовних труднощів у студентів, усунення їх разом з розробниками академічного курсу, науковим керівником, старшим порадиником, колегою та ін.

Серед факторів, що спонукають молодь до самостійної роботи, вбачається, насамперед, можливість реалізації цікавої теми у колективі професіоналів, набуття певного досвіду наукової діяльності, здобуття компетенції публічного виступу, співпраці з різноманітними громадськими, молодіжними та іншими організаціями, що у майбутньому можуть стати платформою для працевлаштування.

Наукова діяльність здобувачів – це той вид їхнього індивідуального самовдосконалення де вони мають можливість озвучити і опублікувати напрацювання, обмірковані та отримані в процесі творчої, наукової та педагогічно-мистецької роботи, різні матеріали, а також, завдяки плідній співпраці з українськими та європейськими провідними науковцями, здобути досвід наукової роботи ще в часі здобуття вищої освіти, продемонструвавши практичні навички проведення танцювального уроку, організації майстер-класів та інших практик (Плахотнюк, 2022: 28).

Багаторічний досвід діяльності вітчизняних вкупі з вивченням досвіду зарубіжних закладів вищої освіти дає підстави виокремити такі види науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти: вміння провести аналіз наукової літератури та виокремлення важливих джерел для наукового опрацювання; проведення систематизації матеріалів через опрацювання літературних та Інтернет джерел; ґрунтовний добір наукової літератури, складання бібліографічного опису з обраної теми; підготовка наукових повідомлень і рефератів в період підготовки до семінарських занять; як більш складніший і змістовніший етап студентської наукової роботи – це наукові доповіді, опублікування їх тез на конференціях; з набуттям такого досвіду здобувач вже сміливіше ставиться до розгляду можливості опублікування наукових

статей у фаховому виданні; навички написання та формування наукових звітів про виконання елементів досліджень чи індивідуальних завдань під час проходження практики. Всі ці здобуті компетенції у майбутньому дозволять молодому фахівцю здійснити роботу над розробкою методичних напрацювань з актуальних питань професійної хореографічної діяльності.

Мотиваційними моментами здобувачів вищої освіти щодо активної участі у дослідницькій роботі, неабияку роль відіграє тісна взаємодія із професорсько-викладацьким складом та провідними дослідниками, яка обов'язково повинна мати місце. Заклади вищої освіти знаходять різноманітні засоби покращення можливостей реалізації наукової роботи студента – це і організація наукових гуртків, рад молодих вчених; залучення до реалізації наукових тем кафедр нарівні із старшими колегами. В якості такого засобу заохочування можуть виступати додаткові студентські рейтинги (Плахотнюк, 2021: 6–7).

Серед факторів, що спонукають молодь до самостійної роботи, вбачається, насамперед, можливість реалізації цікавої теми у колективі професіоналів, набуття певного досвіду наукової діяльності, здобуття компетенції публічного виступу, співпраці з різноманітними громадськими, молодіжними та іншими організаціями, що у майбутньому можуть стати платформою для працевлаштування.

У сучасному світовій та українській хореології поки-що спостерігається недостатність уваги до питань дослідження хореографічного мистецтва міжнародного та українознавчого спрямування, зокрема у комплексі його видових, жанрових та стильових проявів, закономірності хореографічно-мистецької творчості, її спорідненість з іншими видами і жанрами мистецтва, а також гуманітарними науками: культурологією, філософією, психологією, педагогікою антропологією тощо (міждисциплінарний аспект).

З огляду на це, пріоритетними та перспективними напрямками досліджень здобувачів за спеціальністю 024 Хореографія, можуть стати наступні скерування у індивідуальних наукових пошуках:

- хореографічне мистецтво як цілісність і його місце у світовій художній культурі, історії та сучасному науковому дискурсі;

- методичні засади хореології (у тому числі етнохореології) як теорії танцю, розробка її понятійно-категоріального апарату та специфічної фахової терміносистеми;

- оновлення джерелознавчої бази дослідження хореографічного мистецтва (народного, сучасного, бального та ін. видів танцю);

- актуальні аспекти та проблематика історії українського і світового хореографічного мистецтва;

- класифікація видів, типів і жанрів хореографічного мистецтва у площині еволюційних процесів та стильових видозмін від класики до постмодерну;

- семіотика танцювальної мови і принципи побудови просторово-пластичних форм хореографічних композицій;

- інноваційні методики у підготовці педагогічних кадрів хореографічної освіти України, проблеми цілісності танцювальних шкіл та формування репертуару у хореографічному колективі.

Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Хореографічна культура – мистецькі виміри» – це науковий захід, де здобувачі мають можливість озвучити і опублікувати напрацювання, обмірковані та отримані в процесі творчої, наукової та педагогічно-мистецької роботи, різні матеріали, а також, завдяки плідній співпраці з українськими та європейськими провідними науковцями, здобути досвід наукової роботи ще в часі здобуття вищої освіти, продемонструвавши практичні навички проведення танцювального уроку, організації майстер-класів та інших практик.

Висновки. Наукова діяльність здобувачів – це той вид їхнього самовдосконалення де вони реалізують індивідуальні наукову освітню траєкторію через можливість озвучити і опублікувати напрацювання, обмірковані та отримані в процесі творчої, наукової та педагогічно-мистецької роботи, різні матеріали, а також, завдяки плідній співпраці з українськими та європейськими провідними науковцями, здобути досвід наукової роботи ще в часі здобуття вищої освіти, продемонструвавши практичні навички проведення танцювального уроку, організації майстер-класів та інших практик. Особливості індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти полягають через залучення їх до науково-дослідницької діяльності у поєднанні викладання і наукових досліджень і тісної співпраці науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та здобувачів. Основоположні особливості, проблеми, тенденції можливих напрямків скерованості тематики досліджень молодих вчених вимагають засад швидкого реагування на потреби сучасності в організації пошукової роботи молодих вчених із актуальних питань, що будуть їм близькими і доступними у вивченні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017, № 38–39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 17.07.2022).
2. Плахотнюк О. А. Наукова складова освітніх програм галузі знань 02 «Культура та мистецтво» спеціальність 024 «Хореографія». *Гарант освітньої програми спеціальності 024 Хореографія: актуальні проблеми сьогодення. наук.-метод. видання*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка кафедра режисури та хореографії. 2022. С. 28.
3. Плахотнюк О. А. Хореографічна культура – мистецькі виміри: перспективи досліджень. *Хореографічна культура – мистецькі виміри. Збірник статей*. Львів : Кафедра режисури та хореографії факультету культури і мистецтв ЛНУ імені Івана Франка, 2021. Вип. 12. С. 5–7.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy “Pro osvitu”, (2017). [Law of Ukraine “On Education”] *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)*, № 38–39, st. 380) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennya: 17.07.2022) [in Ukrainian].
2. Plakhotnyuk O. A. (2022), Naukova skladova osvitynih prohram haluzi znan 02 “Kultura ta mystetstvo” spetsialnist 024 “Khoreohrafiya” [Scientific component of educational programs in the field of knowledge 02 “Culture and art” specialty 024 “Choreography”]. *Harant osvithnoyi prohramy spetsialnosti 024 Khoreohrafiya: aktualni problemy sohodennya. nauk.-metod. vydannya*. Lviv : LNU imeni Ivana Franka kafedra rezhysury ta khoreohrafiyi. pp. 28 [in Ukrainian].
3. Plakhotnyuk O. A. (2021). Khoreohrafichna kultura – mystetski vymiry: perspektyvy doslidzhen [Choreographic culture – artistic dimensions: research perspectives]. *Khoreohrafichna kultura – mystetski vymiry. Zbirnyk statey*. Lviv : Kafedra rezhysury ta khoreohrafiyi fakultetu kultury i mystetstv LNU imeni Ivana Franka. Vyp. 12. pp. 5–7 [in Ukrainian].